

מה מרגיש עני שדופק על דלתו של העשיר?

אבל עני שהעשיר מעצמו ניגש אליו לדרוש בשלמו ובצרכיו, והזמין אותו לקבל תרומה, כשהוא דופק בדלת ודאי שאינו חושש בכלל, שהרי העשיר מיוזמתו הזמין אותו.

כך אנו אצל הקב"ה באים עם הזמנה מהרבש"ע בעצמו, קול דודי דופק פתחי לי אחותי, הקב"ה מגיע אלינו, ואנחנו רק צריכים להתקרב ולהרגיש קרובים ולבקש ולהתפלל לפניו.

בתפילת ראש השנה אומרים 'אתי לחנך בלב קרוע ומורתח בקש רחמים כעני בפתחי' - לכאורה לפי הדקדוק היה צריך לומר 'ולבקש רחמים', שהרי זה המשך הדברים שבא לפני הקב"ה כדי לבקש רחמים?

אבל לפי האמור, ניתן לבאר שלא רק שהאדם בא לבקש לפני הקב"ה, אלא הקב"ה אומר לאדם 'בקש רחמים', הקב"ה מחכה לתפילתנו!

ואמרו לפני ראש השנה מלכיות זכרונות ושופרות, מלכיות כדי שתמליכוני עליכם, זכרונות כדי שיעלה זכרוניכם לפני לטובה, ובמה בשופר. [טז].

מבואר כאן שה' בא אלינו מעצמו ומבקש מאתנו - שנעשה דברים שיועילו לנו להיושע ולזכות בדין!

הגאון רבי שמעון גלאי שליט"א אומר שאנחנו צריכים לשמוח על הקריאה הזו ולנצל את ההזדמנות - שה' נתן לנו.

ומסביר את זה במשל לאדם עני שנעמד מאחורי דלת של גביר עשיר - איך הוא מרגיש?

יש עני שדופק בפתח בפתח ובחשש, שאינו יודע איך יקבלו את פניו.

יש עני שכבר פגש את העשיר קודם לכן וסיפר לו על מצבו ונכמרו רחמי העשיר עליו והזמינו לבוא לביתו לקבל תרומה, וכשהוא דופק בדלת הוא פחות חושש שהרי סיכם כבר עם העשיר.

רק אנחנו יודעים איך תרופות משפיעות...

והאמת היא שהתרופה הזו לא מחודשת יותר משאר התרופות שהרופאים רושמים לחולים - נכון שהם יודעים לתאר איך התרופה משפיעה, ואת תהליך ההחלמה.

אבל עדיין אין להם שמץ של מושג, למה ומדוע מוצר כזו משפיעה לטובה על בריאותו של האדם... אבל אנו יודעים שהכל מגזירת חכמתו יתברך.

הנקודה היא - שיש הרבה דברים בטבע אנחנו כל כך רגילים אליהם, עד שאנחנו אפילו לא עוצרים לחשוב למה זה עובד? ומי ברא את כל אלה?

נתאר לעצמינו תינוק שנולד במצב רפואי מורכב, שמצריך בידוד, והזנה מלאכותית במשך כמה שנים, כשהמצב השתפר מעט התאפשר לו לטעום מעט אוכל בפיו.

נגשו אליו, והסבירו לו שיש כאן איזה חומר מסויים, שניתן להכניס אותו לתוך החור הפעור באמצע הפנים שלו, ואם הוא יצליח להחדיר אותו אל תוך הגוף - הוא ירגיש תחושת שובע.

הילד ממש התפלא - מה הקשר בין החומר שהכינו מהצמחים הטחונים האלו לתזונה ולקיום של הגוף שלו?

אנחנו שהתרגלנו לקבל את זה כדבר מובן מאיליו - האם אנחנו כן יודעים ומבינים - מפני מה חייב להיות קשר בין המאכלים שאנו מחדירים לגוף לבין התוצאה של הנאה עיכול ושובע?

אלא מה? כך הם חוקי הבריאה, שהטבע הבורא בעולמו, כדי להוביל אותם לתכליתם, כפי שעלתה במחשבתו!

א"ר יצחק ד' דברים מקרעין גזר דינו של אדם, אלו הן: צדקה צדקה שינוי השם ושינוי מעשה, צדקה וכו', צדקה דכתיב וכו', שינוי השם דכתיב [בראשית יז-טו] שרי אשתך לא תקרא את שמה שרי כי שרה שמה, וכתיב וברכתי אותה וגם נתתי ממנה לך בן, שינוי מעשה דכתיב וכו'. [טז].

יש להבין - איך 'שינוי השם' מועיל לקרוע גזר דין? מעשים טובים של תשובה תפילה וצדקה שמרבים זכויות מובן איך הם מועילים, אבל מה הענין של 'שינוי השם'?

ועוד אם ה' חפץ להושיע אדם [כאברהם ושרה] היפלא ממנו לעשות את זה בלי שהוא יצטרך לשנות את שמו?

מסביר **הגאון רבי יוסף יהודה ליב בלונד צוק"ל** שיש דברים שה' הטביע בבריאה - ואינו חפץ לשנות את המהלך של הבריאה.

לפעמים יש גזירה קשה - שהוטבע ביצירת האדם, ביטולה עלול לשנות סדרי בראשית, והתרופה שה' יצר היא שניתן להנצל ע"י 'שינוי השם' - כך ניתן להושיע בלי לגעת בסדרי הבריאה!

הגם שאיננו מבינים איך התרופה הזו פועלת, ואיך היא משפיעה, אבל זה מסוד ה' ליראיו, ששינוי השם - משפיע על שורש הנשמה, ומאפשר פתח לישועה.

אמנם הר"ן פירש ששינוי השם גורם לעשות תשובה - 'שיאמר בלבו איני אותו האיש שהייתי קודם לכן וצריך אני לתקן מעשי'. אבל זה לא מעשי כשמדובר על חולה אנוש - ששוכב מחוסר הכרה.

את חוקי מלך העולם - כדאי לנו לקבל!

ולרעת חלק מהתושבים הפרטיים, שנאלצים לותר על התועלת והנוחות שלהם מפחד המלכות.

אבל הקב"ה שציווה אותנו על חוקי התורה - המטרה של החוקים היא לטובתו של כל יחיד ויחיד!

אמנם זה גם לטובת כל העם, כי כשהיחיד חוטא הוא מזיק לכל הכלל, [כמו שהיה עם עכן] וצדיק מגן על הדור [כמו שביקש אברהם אבינו על סדום].

כשאדם מקיים את חוקי המלכות של מלך העולם, הרי זה לטובתו שיזכה לעולם הבא וחיי נצח ופירותיהן בעולם הזה!

העלון מוקדש לעילוי נשמת מר יחזקאל בן אהרון ע"ה

ואמרו לפני ראש השנה מלכיות זכרונות ושופרות, מלכיות כדי שתמליכוני עליכם, זכרונות כדי שיעלה זכרוניכם לפני לטובה, ובמה בשופר. [טז].

יש להבין מה המשמעות של אמירת הפסוקים - וכי אם לא נאמר אותם ה' ח"ו לא מלך? הרי מלכותו בכל משלה?

אומר **מרן הגרי"ג אדלשטיין שליט"א** שהדגש הוא ב'תמליכוני עליכם' - שאדם צריך להכריז על עצמו שהוא לא מורד - אלא מקבל על עצמו להיות חלק מהממלכה.

אבל באמת זה גם כדאי לקבל את עול מלכותו - כי כאשר מלך בשר ודם קובע חוקים, לפעמים השיקולים הם לטובת המדינה,

מדוע עצרת נחשבת תחילת השנה?

וכשם שיום הדין של 'אחד בתשרי' נקבע ביום חידוש העולם שבו נברא העולם.
כך יום הדין של עצרת - 'ובעצרת על פירות האילן', נקבע ביום חידוש העולם - 'יום מתן תורה'!
ללמדך ולחרוט בקרבך, כי העולם לפני מתן תורה, והעולם לאחר מתן תורה, שני עולמות המה!
בסיני נברא עולם חדש, שכן כשנתנה תורה, כך נתנה, שכל ההויה והמציאות, הפכו למציאות והויה של תורה!
וזה היסוד של דברי השלי"ה ש'העולם נידון ביום זה על התורה שנתנה בו, שבטלו עצמה ממנה'.
משום שהבריאה כולה קיימת רק עד כמה שיש בה תורה - ומעת רדתה של התורה בסיני, אין תורה ללא לומדי תורה - וביטול תורה, ביטול העולם הוא.
יש ביטול תורה בכמות, יש באיכות - יש בזמן, יש בידעה, יש בעמקות, בעיון ובהבנה.

בארבעה פרקים העולם נידון, בפסח על התבואה, בעצרת על פירות האילן, בר"ה כל באי עולם עוברין לפניו כבני מרון שנאמר [תהילים לג-טו] היוצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם, ובחג נידונין על המים. [טז].

הנה בגמרא מגילה [לא]: מצאנו שר' שמעון בן אלעזר אומר, עזרא תיקן להן לישראל שיהו קורין קללות שבתורת כהנים קודם עצרת, ושבמשנה תורה קודם ראש השנה.

והסביר אב"י ואיתימא ריש לקיש - כדי שתכלה שנה וקללותיה, וביארה הגמרא שעצרת היא גם ראש השנה שהרי נידונים על הפירות - וקשה שכאן במשנה רואים שישנם ימי דין שאינם בתחילת השנה?

אומר **הגאון רבי ברוך מרדכי אזרחי שליט"א** שיש כאו יסוד עצום - ביום מתן תורה, לא רק אנו חודשנו, אלא הוא יום חידוש העולם!

למה לפורק עול היה מרכבה יפה יותר?

העולם הזה שלך?
תמה החבר, מילא אם היית שואל אותי על העולם הבא - אתה צודק - לך יהיה עולם הבא גדול, ואני יתכן שאשב בגיהנם, אבל עולם הזה?!...
תראה את המרכבה היפה שלי, רתומה לארבעה סוסים אבירים וחזקים! ואילו אתה נוסע עם סוס מסכן...
אמר לו החידושי הרי"ם: אתה טועה! זה העולם הבא שלך, אני שואל איפה העולם הזה שלך!!!
עם היסוד הזה מסביר ר' משה, את דברי הרמב"ם שרשעים נדונים לאלתר למיתה - הן אמת שיש רשעים שממשיכים לחיות ואף נראה שהם מצליחים ומשגשגים, אבל את העולם הזה שלהם - הם כבר גמרו! זה על חשבון העולם הבא שלהם!
העולם הזה כבר נגמר להם, נגזר עליהם מיתה לאלתר, זהו, הם מתים! כעת נותנים להם לחיות בתור עולם הבא, דהיינו משלמים להם על העולם הבא שלהם.
אתה רואה הרבה שלא שומעים בקול מה שאומרים להם רבותיהם ולא קורה להם כלום? נכון, אך הם אוכלים את העולם הבא שלהם - הם יבואו לשמים בידיים ריקניות.
מי שבאמת הוא עובד ה' ורוצה לעשות לו נחת רוח, מקבל עולם הזה עם אריכות ימים, עולם הזה עם עשיית רצון ה'.
ואת זה צריך לדעת בכל חלקי החיים שלנו.

שלשה ספרים נפתחין בר"ה אחד של רשעים גמורין ואחד של צדיקים גמורין ואחד של בינוניים צדיקים גמורין נכתבין ונחתמין לאלתר לחיים רשעים גמורין נכתבין ונחתמין לאלתר למיתה בינוניים תלוין ועומדין מר"ה ועד יוה"כ זכו נכתבין לחיים לא זכו נכתבין למיתה. [טז]:

הנה הרמב"ם כתב 'אדם שעונותיו מרובין על זכויותיו מיד הוא מת ברשעו'.

הראב"ד שואל עליו הרי רואים הרבה רשעים שהם ממשיכים לחיות, ואף עולים לגדולה ונמצאים ברום המעלה?

הגאון רבי חזקיהו משקובסקי שליט"א מביא ישוב להסביר את דעת הרמב"ם **מהגאון רבי משה שפירא זצוק"ל** שביאר את ענין ע"י סיפור.

לחידושי הרי"ם, היה חבר נעורים, שבצעירותו - למד טוב, עד שגדל פקר ונהיה אפיקורס, והקב"ה העלה אותו לגדולה - הוא נהיה עשיר גדול, והיתה לו מרכבה ראויה לשמה.

לעומתו, החידושי הרי"ם, כשנסע לרבו הרבי מקוצק, נסע עם סוס כחוש שבקושי הלך...

ויהי היום, ונפגשו שניהם יחדיו בדרך, אותו חבר שמח, וקרא לחידושי הרי"ם לעלות למעלה, למרכבתו, והחל לדבר עמו בידידות רבה.

בין הדברים החידושי הרי"ם שואל אותו: תגיד לי, היכן נמצא

'מעביר על מידותיו' - עוזר רק עם תשובה וענווה

ורואים שעל אף הכל - עדיין צריך רחמים מרובים וזכויות גדולות של 'מעביר על מידותיו' כדי להינצל!
ולא די בזה אלא שהגמרא מוסיפה ואומרת שיש כאן 'אליה וקוץ בה' - כי כדי להינצל צריך שיהיה בו גם מידת הענווה 'שמישים עצמו כשירים'.
כמובן שהכל מתחיל מתשובה - בלעדיה אין כלום! אך בתשובה יש דרגות רבות, ולדברים מסויימים מספיק גם ההרור תשובה להיחשב צדיק.
אבל מידות טובות של 'מעביר על מידותיו' ומישים עצמו כשירים - זה בכלל לא דבר קל, זו עבודת חיים! ולעצמנו רואים רבים וטובים שלא זכו למידה הזו.
מי שזוכה לעבוד על המידות האלו - לא רק שזוכה בדין אלא כל החיים שלו יותר מרוממים! הוא מאושר! וניצל מהרבה חטאים.

רב הונא בריה דרב יהושע חלש על רב פפא לשיולי ביה חזייה דחליש ליה עלמא אמר להו צביתו ליה זודתא לסוף איתפח הוה מיכסיף רב פפא למיחזייה א"ל מאי חזית אמר (ליה) אין הכי הוה ואמר להו הקב"ה הואיל ולא מוקים במיליה לא תקומו בהדיה שנאמר נושא עון ועובר על פשע למי נושא עון לעובר פשע. [יז].

יש להבין שהלא רב הונא ודאי נפטר בגלל חטא [שהוא לא מהארבע שמתו בעטוי של נחש] ואם פסקו שחייב מיתה, איך התבטל הדין?

אומר מרן הגרא"ל שטינמן זצוק"ל שאין ספק שעל החטא שנתבע עליו הוא כבר עשה תשובה - שהרי כל ת"ח שעשה עבירה יודאי עשה תשובה!

וגם ברור שאם היה לו חטא - זה ודאי חטא דק שרק לאדם גדול כמוהו היה ניתן לבוא אליו בתביעה.

לתגובות הערות והארות וכן לקבלת הגיליון במייל ניתן לפנות לכתובת: peninim88@gmail.com
לתרומות בנדירים פלוס - 'נוה אריה' - פנינים מאירים' - הפנינים מלוקטים ונערכים בשינויי עריכה וקיצור נדרשים